

ТИПОВА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА
В ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ
УКРАЇНИ»**

*Рекомендовано вченою радою
Академії Державної пенітенціарної служби України
(протокол №12 зборів кафедри теорії та історії держави і права,
конституційного права від 25.08.2023).*

Авторський склад:

Галай А.О. – заступник начальника Департаменту з питань виконання кримінальних покарань,
доктор юридичних наук, професор;

Єлігулашвілі М.С. – конфліктолог, фасилітатор, експерт Інституту миру і порозуміння;

Заворотько І.Г. – військовослужбовиця Збройних Сил України, докторка філософії з міжнародного права;

Короткий Т.Р. – віцепрезидент Української асоціації міжнародного права, радник президента Товариства Червоного Хреста України з міжнародного гуманітарного права, провідний науковий співробітник ДНУ «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України», кандидат юридичних наук, доцент;

Пашковський М.І. – науковий співробітник НДІ вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса Національної академії правових наук України, кандидат юридичних наук, доцент;

Пузирний В.Ф. – проректор Пенітенціарної академії України з науково-освітньої роботи, доктор юридичних наук, професор;

Хендель Н.В. – дослідниця Женевської академії міжнародного гуманітарного права та прав людини, кандидат юридичних наук, доцентка.

Дана програма стала можливою завдяки щедрій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках проекту «Права людини в дії», який виконується Українською Гельсінською спілкою з прав людини.

Погляди та інтерпретації, представлені у цій програмі, не обов'язково відображають погляди USAID або Уряду США. Відповідальність за вміст публікації несуть виключно автори та УГСПЛ.

Американський народ, через USAID, надає економічну та гуманітарну допомогу по всьому світу понад 55 років. В Україні допомога USAID надається у таких сферах як: економічний розвиток, демократія та управління, охорона здоров'я і соціальний сектор. Починаючи з 1992 р., Агентство США з міжнародного розвитку надало Україні технічну та гуманітарну допомогу на суму 1,8 мільярда доларів.

Детальнішу інформацію про програми USAID в Україні можна отримати на офіційному веб-сайті USAID <http://ukraine.usaid.gov> та сторінці у Facebook <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС: 4	Галузь знань 26 «Цивільна безпека»	За вибором навчального закладу	
Кількість розділів – 2	Спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120		1-й	
		Семестр	
		2-й	
		Лекції	
		16 год.	8 год.
		Семінарські заняття	
		16 год.	16 год.
		Практичні заняття	
		8 год.	
		Самостійна робота	
		80 год.	66 год.
		Вид контролю – залік	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,5	Ступінь вищої освіти: другий (магістерський)		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить - для денної форми навчання 95 %.

2. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми курсанти, студенти, слухачі повинні:

знати :

- основні категорії, сутність, принципи міжнародного гуманітарного права;
- джерела міжнародного гуманітарного права;
- особливості та механізми імплементації в Україні норм міжнародного гуманітарного права;
- сферу дії міжнародного гуманітарного права;
- принципи міжнародного гуманітарного права, що застосовуються під час ведення бойових дій;
- категорії та принципи захисту жертв війни;

- статус та механізми захисту цивільного населення в міжнародному гуманітарному праві;
- особливості правового статусу персоналу установ відбування покарання під час збройного конфлікту;
- статус та основні гарантії щодо військовополонених;
- основні стандарти поводження з військовополоненими;
- механізми забезпечення контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права в установах для тримання військовополонених;
- зміст та механізми відповідальності держави та індивіда за порушення міжнародного гуманітарного права;
- стандарти та принципи документування воєнних злочинів;

вміти :

- застосовувати норми міжнародного гуманітарного права, зокрема щодо поводження з військовополоненими;
- тлумачити положення норм міжнародного гуманітарного права, зокрема щодо поводження з військовополоненими;
- кваліфікувати порушення норм міжнародного гуманітарного права;
- документувати воєнні злочини;
- комунікувати з питань застосування норм міжнародного гуманітарного права, зокрема щодо поводження з військовополоненими.

3. Програма

Тема 1. Вступ до міжнародного гуманітарного права

Поняття та сутність міжнародного гуманітарного права (МГП).

МГП в системі міжнародного права. Співвідношення МГП та міжнародного права прав людини.

Сутність і принципи міжнародного гуманітарного права. Принципи гуманності та військової необхідності. Зобов'язання держав щодо дотримання МГП. Відсутність взаємності в МГП.

Джерела МГП. Міжнародний договір як джерело МГП. Участь держав у міжнародних договорах з МГП. Міжнародний звичай як джерело МГП.

Система МГП. Право Женеви та право Гааги. Міжнародно-правовий захист культурних цінностей під час збройного конфлікту. Міжнародно-правовий захист природного середовища під час збройного конфлікту.

Імплементация МГП. Імплементация МГП в Україні.

Тема 2. Сфера застосування міжнародного гуманітарного права

Матеріальна сфера застосування міжнародного гуманітарного права. Поняття та види збройних конфліктів. Застосовне право до збройних конфліктів. Кваліфікація збройного конфлікту, викликаного агресією РФ проти України.

Сфера застосування міжнародного гуманітарного права у часі.

Сфера застосування міжнародного гуманітарного права у просторі.

Сфера застосування міжнародного гуманітарного права щодо осіб. Учасники та жертви війни. Правовий статус комбатантів. Привілея комбатантів. Статус

спецпідрозділу воєнізованого формування «Циклон» Державної кримінально-виконавчої служби України. Некомбатанти.

Цивільне населення. Правовий статус персоналу установ виконання покарань відповідно до МГП. Захист персоналу установ виконання покарань відповідно до МГП. Правовий статус осіб, що знаходяться в слідчих ізоляторах та засуджених, що знаходяться в установах виконання покарань.

Безпосередня участь цивільних осіб у збройному конфлікті.

Тема 3. Правове регулювання ведення бойових дій

Система принципів і норм міжнародного гуманітарного права щодо ведення бойових дій.

Застосування принципу розрізнення щодо осіб та об'єктів. Поняття військової цілі. Визначення цивільних об'єктів і захист цивільних об'єктів. Цивільні об'єкти, що знаходяться під особливим захистом. Статус установ виконання покарань за МГП. Захист установ виконання покарань за МГП. Заборона невибіркових нападів.

Застосування принципу сумірності (пропорційності).

Застосування принципу вжиття запобіжних заходів. Евакуація як запобіжний захід відповідно до МГП та законодавства України.

Заборона методів та засобів ведення військових дій.

Критерії заборони засобів і методів ведення військових дій. Заборона зброї масового знищення. Заборона звичайної зброї, яка завдає надмірних ушкоджень або має невибіркову дію. Заборона протипіхотних мін. Заборона ворожого впливу на природне середовище.

Заборонені методи ведення військових дій. Заборона віроломства.

Тема 4. Правовий режим воєнної окупації

Поняття воєнної окупації. Режим воєнної окупації. Джерела режиму воєнної окупації. Статус незаконних органів окупаційної влади.

Захист цивільного населення окупованої території. Вимога щодо захисту та гуманного поводження з цивільними особами на окупованих територіях.

Зобов'язання держави-окупанта відповідно МГП. Зобов'язання РФ як держави-окупанта щодо населення тимчасово окупованих територій України.

Зобов'язання держави-окупанта щодо ув'язнених, засуджених та інтернованих цивільних осіб.

Заборона примусового переміщення та депортації цивільного населення. Наслідки примусового переміщення та депортації ув'язнених і засуджених.

Об'єкти та персонал установ виконання покарань під час тимчасової окупації. Дії персоналу установ виконання покарань під час перебування під тимчасовою окупацією.

Законодавство України про колабораційну діяльність та практика його застосування.

Тема 5. Правовий статус військовополонених: норми міжнародного гуманітарного права та їх імплементація в Україні

Правовий статус військовополонених, джерела МГП що його визначають. Законодавство України щодо тримання військовополонених та поводження з ними.

Система органів державної влади України щодо поводження з військовополоненими. Принципи взаємодії персоналу табору (дільниці) для тримання військовополонених.

Місця тримання військовополонених за МГП та законодавством України. Основні відмінності табору та дільниці для тримання військовополонених.

Інтернування військовополонених. Вимоги щодо тримання військовополонених та їх відмінність від стандартів з тримання ув'язнених і засуджених.

Кримінальна й дисциплінарна відповідальність військовополонених. Гарантії військовополонених у сфері кримінального судочинства відповідно до МГП. Правовий статусу військовополонених, які є підозрюваними, обвинуваченими, засудженими. Особливості відбування покарання військовополоненими.

Закінчення полону. Звільнення та репатріація військовополонених. Порядок здійснення передачі військовополонених ворогів державі-агресору та звільнення оборонців України, які перебувають у полоні держави-агресора. Особливості порядку здійсненні передачі осіб як військовополонених, якщо вони підозрюються, обвинувачені або засуджені за вчинення кримінальних правопорушень.

Тема 6. Міжнародні стандарти поведження з військовополоненими у місцях їх тримання та їх імплементація в Україні

Мета військового полону. Зміст основних міжнародних стандартів поведження з військовополоненими.

Процедури прийому та видачі військовополонених. Картка військовополонених.

Умови розміщення військовополонених: міжнародні стандарти та приклади їх реалізації.

Умови та оплата праці військовополонених, міжнародні стандарти та приклади їх реалізації.

Медичне обслуговування військовополонених: міжнародні стандарти та приклади їх реалізації.

Харчування та умови гігієни військовополонених: міжнародні стандарти та приклади їх реалізації.

Релігійна та інтелектуальна діяльність, дозвілля військовополонених: міжнародні стандарти та приклади їх реалізації.

Зв'язок військовополонених із зовнішнім світом. Алгоритми листування та інших контактів із сім'єю: міжнародні стандарти та приклади їх реалізації. Роль і повноваження державних органів у забезпеченні зв'язку військовополонених із зовнішнім світом.

Доступ медіа до місць тримання військовополонених та спілкування з ними.

Тема 7. Механізми забезпечення контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права в місцях (дільницях та таборах) для тримання військовополонених

Контрольні механізми відповідно Женевської конвенції щодо поведження з військовополоненими.

Національні механізми контролю за дотриманням МГП в місцях (дільницях та таборах) для тримання військовополонених.

Роль Міжнародного комітету Червоного Хреста та держав-покровительок у контролі за дотриманням МГП в місцях (дільницях та таборах) для тримання військовополонених.

Забезпечення доступу представників міжнародних організацій до дільниць та таборів для тримання військовополонених для контролю за дотриманням МГП.

Процедури та стандарти перевірки дільниць та таборів для тримання військовополонених з метою контролю за дотриманням МГП.

Використання рекомендацій та звітів міжнародних організацій (Міжнародного комітету Червоного Хреста, Моніторингової місії ООН з прав людини), українських правозахисних організацій для покращення дотримання МГП в дільницях та таборах для тримання військовополонених.

Особливості комунікації з питань застосування норм МГП, зокрема щодо поводження з військовополоненими.

Тема 8. Відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права

Міжнародно-правова відповідальність держави за порушення норм МГП. Міжнародно-правова відповідальність РФ за порушення МГП та інших норм міжнародного права.

Індивідуальна кримінальна відповідальність індивіда за міжнародним правом. Поняття та види міжнародних злочинів. Співвідношення національних та міжнародних механізмів відповідальності за воєнні злочини. Універсальна юрисдикція.

Юрисдикція Міжнародного кримінального суду щодо воєнних злочинів, злочинів проти людяності та геноциду, вчинених на території України.

Створення спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України.

Кримінальна відповідальність за кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки під час збройного конфлікту.

Відповідальність за жорстоке поводження з військовополоненими. Національна та міжнародна практика.

Основні положення концепції перехідного правосуддя застосовно до системи органів та установ Державної кримінально-виконавчої служби України.

Тема 9. Документування воєнних злочинів

Значення документування воєнних злочинів для забезпечення невідворотності покарання.

Роль персоналу установ виконання покарань в забезпеченні документування воєнних злочинів. Способи та порядок документування воєнних злочинів персоналом установ виконання покарань. Електронні ресурси та бази документування.

Основні принципи кваліфікації задокументованих випадків персоналом установ виконання покарань.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Розділ 1. Вступ до міжнародного гуманітарного права (5 тестових завдань)

1. Місце міжнародного гуманітарного права в праві:

- А) Галузь права України;
- Б) Галузь міжнародного права;
- В) Самостійна система права;
- Г) Галузь права України та міжнародного права.

2. Як кваліфікуються дії РФ проти України, починаючи з 2014 року, відповідно до міжнародного гуманітарного права:

- А) Агресія;
- Б) Міжнародний збройний конфлікт;
- В) Анексія;
- Г) Війна.

3. Метою міжнародного гуманітарного права є:

- А) Забезпечити мир та міжнародну безпеку;
- Б) Заборонити агресію;
- В) Обмежити насильство під час збройних конфліктів;
- Г) Притягнути до відповідальності за порушення законів та звичаїв війни.

4. Право сторони міжнародного збройного конфлікту інтернувати військовополонених є проявом:

- А) Балансу між принципом розрізнення та військової необхідності;
- Б) Застосування принципів прийняття запобіжних заходів;
- В) Балансу між гуманністю та військовою необхідністю;
- Г) Балансу між гуманністю та невідворотністю покарання.

5. Конвенція про поводження з військовополоненими є:

- А) Частиною законодавства України як міжнародний договір, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України;
- Б) Міжнародним договором, не ратифікованим Україною;
- В) Не є частиною законодавства України, та зобов'язує України виключно у міжнародних відносинах;
- Г) Джерелом міжнародного права, який не є частиною законодавства України.

Розділ 2. Сфера застосування міжнародного гуманітарного права (5 тестових завдань)

1. Україна застосовує міжнародне гуманітарне право у відносинах з рф:

А) З початку повномасштабного вторгнення рф 24 лютого 2022 р.;

Б) З моменту ухвалення Акту проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р.;

В) З початку тимчасової окупації Криму в лютому 2014 р.;

Г) З початку Операції об'єднаних сил 30 квітня 2018 р.

2. Датою початку міжнародного збройного конфлікту між рф та Україною, викликаного агресією рф відповідно законодавства України є:

А) Тимчасова окупація рф Автономної Республіки Крим та міста Севастополя з 20 лютого 2014 року;

Б) Захоплення Верховної Ради Автономної Республіки Криму 27 лютого 2014 р.;

В) Початок тимчасової окупації російською федерацією окремих територій України 19 лютого 2014 р.;

Г) Початок повномасштабного вторгнення рф 24 лютого 2022 р.

3. Вимоги міжнародного гуманітарного права щодо поводження з військовополоненими під час міжнародного збройного конфлікту, викликаного агресією рф проти України, поширюються:

А) На всю територію сторін міжнародного збройного конфлікту;

Б) На зону бойових дій сторін міжнародного збройного конфлікту;

В) На територію, на якій діє воєнний стан;

Г) Тільки на територію таборів, де утримуються військовополонені.

4. Кваліфікація рф повномасштабного вторгнення в Україну як «спеціальної військової операції»:

А) Впливає на кваліфікацію збройного конфлікту між рф та Україною та на обсяг зобов'язань сторін збройного конфлікту за міжнародним гуманітарним правом;

Б) НЕ впливає на кваліфікацію збройного конфлікту між рф та Україною та НЕ впливає на обсяг зобов'язань сторін збройного конфлікту за міжнародним гуманітарним правом;

В) Впливає на кваліфікацію збройного конфлікту між РФ та Україною та НЕ впливає на обсяг зобов'язань сторін збройного конфлікту за міжнародним гуманітарним правом;

Г) НЕ впливає на кваліфікацію збройного конфлікту між РФ та Україною та впливає обсяг зобов'язань сторін збройного конфлікту за міжнародним гуманітарним правом.

5. Персонал установ виконання покарань України, який не належить до воєнізованих формувань, за міжнародним гуманітарним правом є:

А) Гуманітарним персоналом;

Б) Некомбатантами;

В) Цивільними особами;

Г) Комбатантами.

5. Персонал установ виконання покарань України, який не належить до воєнізованих формувань, знаходиться під захистом:

А) Першої та Другої Женевської конвенції про захист жертв війни 1949 р.;

Б) Третьої Женевської конвенції про захист жертв війни 1949 р.;

В) Четвертої Женевської конвенції про захист жертв війни 1949 р.;

Г) Не відноситься до жертв війни, які перебувають під захистом Женевських конвенцій про захист жертв війни 1949 р.

Розділ 3. Правове регулювання ведення бойових дій (5 тестових завдань)

1. Принцип розрізнення;

А) вимагає від сторін конфлікту розрізнити цивільне населення й комбатантів, а також цивільні й воєнні об'єкти, та відповідно спрямовувати свої дії тільки проти військових цілей;

Б) вимагає, щоб сторони збройних конфліктів вживали лише тих заходів, які є необхідними для досягнення військової переваги;

В) означає, що конкретна і безпосередня військова перевага, здобута в результаті військової операції, має переважати шкоду, заподіяну в її ході цивільним особам і цивільним об'єктам;

Г) вимагає гуманного ставлення до жертв війни.

2. Установи відбування покарань відповідно визначенню військовій цілі є:

А) Цивільними об'єктами;

Б) Військовими цілями;

В) Об'єктами подвійного призначення;

Г) Цивільними об'єктами, на які поширюється спеціальний захист.

3. Використання зброї особою зі складу персоналу УВП України для самооборони у випадку нападу військовослужбовця зс росії:

А) перетворює особу зі складу персоналу УВП в комбатанта та в потенційну військову ціль;

Б) кваліфікується як безпосередня участь цивільної особи у збройному конфлікті та перетворює особу зі складу персоналу УВП в потенційну військову ціль;

В) зберігає статус особи зі складу персоналу УВП як цивільної зі збереженням імунітету від нападу;

Г) кваліфікується як безпосередня участь цивільної особи у збройному конфлікті та зі збереженням імунітету від нападу.

4. Відповідно до визначення військових об'єктів (військові об'єкти обмежуються тими об'єктами, які через свій характер, розміщення, призначення або використання вносять ефективний вклад у воєнні дії, повне або часткове руйнування, захоплення чи нейтралізація яких за наявних у даний момент обставин дає явну воєнну перевагу), до військових об'єктів НЕ належать:

А) УВП, в якій розташовано штаб сторони збройного конфлікту;

б) УВП, на території якої розташовано госпіталь сторони збройного конфлікту;

в) УВП, на території якої зберігається військова техніка сторони збройного конфлікту;

г) УВП, в якій відновлюється військова техніка сторони конфлікту.

5. Рішення про проведення евакуації засуджених та осіб, взятих під варту, з місцевостей, наближених до районів, де ведуться бойові дії, відповідно Порядку проведення обов'язкової евакуації окремих категорій населення в разі введення правового режиму воєнного стану, затвердженою Постановою КМ України від 7 листопада 2018 р. № 934, приймається

А) Адміністрацією УВП;

Б) Міністерством юстиції України;

В) МВС України;

Г) відповідним військовим командуванням разом з військовими адміністраціями.

Розділ 4. Правовий режим воєнної окупації (5 тестових завдань)

1. Режим окупації встановлюють:

А) Перша та Друга Женевська конвенції про захист жертв війни 1949 р. та Гаазька конвенція про закони та звичаї війни на суходолі 1907 р.;

Б) Третя Женевська конвенція про захист жертв війни 1949 р. з Першим та Другим Додатковими протоколами до Женевської конвенції;

В) Четверта Женевська конвенція про захист жертв війни 1949 р., Перший Додатковий протокол до Женевської конвенції, Гаазька конвенція про закони та звичаї війни на суходолі 1907 р. та Звичаєве МГП;

Г) Чотири Женевські конвенції про захист жертв війни 1949 р., Перший та Другий Додаткові протоколи до Женевської конвенції, Гаазька конвенція про закони та звичаї війни на суходолі 1907 р. та Звичаєве МГП.

2. Часткова або повна окупація території держави, навіть якщо цій окупації не чиниться жодного збройного опору, відповідно ст. 2 Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 р., є:

А) анексією;

Б) неміжнародним збройним конфліктом;

В) міжнародним збройним конфліктом;

Г) агресією.

3. Персонал та особи, що утримуються в УВП відповідно міжнародному гуманітарному праву:

А) можуть бути депортовані чи примусово переміщені з окупованої території;

Б) не можуть бути депортовані чи примусово переміщені з окупованої території у будь-якому разі;

В) можуть бути примусово переміщені в іншу УВП, що знаходиться на окупованій території;

Г) не можуть бути депортовані чи примусово переміщені з окупованої території, окрім випадків, коли цього вимагають безпека цивільного населення або особливо вагомі причини військового характеру.

4. Забезпечення УВП продуктами харчування та медичними матеріалами відповідно до міжнародного гуманітарного права є обов'язком:

А) держави, чия територія окупована;

Б) гуманітарних організацій;

В) держави-окупанта;

Г) адміністрації УВП.

5. Вірогідно не містить ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ст.ст. 111¹ “Колабораційна діяльність” 111² “Пособництво державі-агресору” КК України, діяльність установ ДКВС на тимчасово окупованих рф територіях України:

А) Передача матеріальних ресурсів незаконним збройним чи воєнізованим формуванням, створеним на тимчасово окупованій території, та/або збройним чи воєнізованим формуванням держави-агресора;

Б) Провадження господарської діяльності у взаємодії з державою-агресором, незаконними органами влади, створеними на тимчасово окупованій території, у тому числі окупаційною адміністрацією держави-агресора;

В) Добровільне зайняття посади в незаконних судових або правоохоронних органах, створених на тимчасово окупованій території;

Г) Отримання від окупаційної влади продуктів харчування та медичних матеріалів для забезпечення діяльності установ ДКВС на тимчасово окупованих рф територіях України.

Розділ 5. Правовий статус військовополонених: норми МГП та їх імплементація в Україні (8 тестових завдань)

1. Право на статус військовополоненого у російсько-українському міжнародному збройному конфлікті (обрати правильну відповідь):

А) набуває цивільна особа, затримана за підозрою у вчиненні колабораційної діяльності

Б) набувається з виданням Національним інформаційним бюро довідки про статус військовополоненого;

В) набуває військовослужбовець збройних сил рф, якщо добровільно здався в полон Збройним Силам України;

Г) має бути підтверджене документами, виданими уповноваженими органами російської федерації.

2. Зазначте, яка структурна частина НЕ утворюється у таборі для тримання військовополонених (Порядок тримання військовополонених, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2022 року № 413):

А) адміністративна;

Б) господарська;

- В) житлова;
- Г) виробнича.

3. Зазначте орган влади України, що НЕ має нормативно затверджених повноважень долучатися до процесу обмінів військовополонених (постанова Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2022 року № 441дск):

- А) Міністерство юстиції України;
- Б) Національна гвардія України;
- В) Координаційний штаб з питань поводження з військовополоненими;
- Г) Уповноважений Верховної ради України з прав людини.

4. Зазначте, які речі НЕ має забезпечити адміністрація установи при направленні військовополоненого на обмін (наказ Міністерства юстиції України від 08 червня 2012 № 847/5):

- А) одяг по сезону;
- Б) медична документація;
- В) листування;
- Г) харчування на час прямування до місця обміну.

5. Окрема справа військовополоненого, який вибуває з місця для тримання військовополонених для інтернування на батьківщину це (наказ Міністерства юстиції України від 08 червня 2012 № 847/5):

А) запечатаний конверт з переліком документів щодо кожного військовополоненого, з нанесеними на ньому персональними даними та фотокарткою;

Б) прошита папка з переліком документів щодо кожного військовополоненого, з нанесеним на ньому персональними даними та фотокарткою;

В) електронна персональна справа з переліком документів щодо кожного військовополоненого;

Г) форми ведення такого документа не визначено.

6. Яких типів таборів для тримання військовополонених за Женевською конвенцією III не утворено в Україні (статті 20, 23 Женевська конвенція III про поводження з військовополоненими):

- А) транзитні;
- Б) фільтраційні;
- В) тимчасові;
- Г) постійні.

7. Зазначте вимогу, що визначена для утворення постійних таборів для тримання військовополонених (стаття 19 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими):

А) віддаленість від зони бойових дій;

Б) інклюзивність для осіб з інвалідністю;

В) наявність транзитного транспорту на балансі установи;

Г) наявність виробничих приміщень для залучення до праці.

8. Оберіть назву об'єкту, що НЕ утворюється у місцях тримання військовополонених (Порядок тримання військовополонених (постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2022 р. № 413))

А) кімнати побачень;

Б) приміщення для карантину і діагностики новоприбулих;

В) приміщення для надання послуг IP-телефонії;

Г) крамниця.

Розділ 6. Міжнародні стандарти поводження з військовополоненими у місцях їх тримання та їх імплементація в Україні (5 тестових завдань)

1. Право військовополоненого на захист від цікавості публіки за загальним правилом НЕ порушується у разі:

А) участі у параді військовополонених;

Б) поширення в мережі Інтернет відео та фото матеріалів про військовополоненого;

В) участі військовополоненого у прес-конференції без його згоди;

Г) наявність у матеріалах особової справи фото військовополоненого.

2. Приймання військовополонених до табору (обрати не правильну відповідь):

А) на підставі переліку документів, визначених Порядком тримання військовополонених, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2022 року № 413;

Б) здійснюється комісією, склад якої визначає начальник табору для тримання військовополонених;

В) проводиться у час, визначений начальником табору для тримання військовополонених;

Г) обов'язково супроводжується повідомленням Служби безпеки, прокуратури, Національної поліції та органу управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах.

3. Дозвіл на відвідування табору для тримання військовополонених представниками релігійних організацій... (Порядок тримання військовополонених, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2022 року № 413):

А) надається керівником табору;

Б) надається після погодження з уповноваженим органом з питань поводження з військовополоненими;

В) надається керівником Департаменту з питань виконання покарань або особою, що виконує його обов'язки;

Г) надається у випадку залучення їх до числа делегації Міжнародного комітету Червоного Хреста.

4. Визначте найбільш коректно визначену роль персоналу табору у організації інтелектуальних та інших заходів змістовного дозвілля військовополонених (стаття 13 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими):

А) розглядає ініціативи військовополонених та їхніх представників щодо проведення заходів змістовного дозвілля;

Б) створює умови та сприяє практиці влаштування для військовополонених інтелектуальних, освітніх та оздоровчих занять, спортивних змагань та ігор;

В) забезпечує режимні заходи і безпековий нагляд щодо повсякденної діяльності військовополонених;

Г) за зверненнями релігійних, благодійних або інших організацій організовує проведення заходів змістовного дозвілля.

5. Який із зазначених заходів змістовного дозвілля НЕ порушує права військовополонених (на основі аналізу звітів міжнародних організацій):

А) проведення фізичних вправ протягом тривалого періоду на свіжому повітрі;

Б) наявність у бібліотеці табору книг українською мовою;

В) залучення осіб з фізичними травмами до заходів дозвілля;

Г) відсутність теплої одягу для фізичних вправ на свіжому повітрі у холодну пору року.

Розділ 7. Механізми забезпечення контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права в місцях (дільницях та таборах) для тримання військовополонених (5 тестових завдань)

1. Що є основним завданням контрольних механізмів за дотриманням МГП:

- А) Покарання порушників;
- Б) Запобігання порушенням МГП;
- В) Розслідування воєнних злочинів;
- Г) Координація міжнародних військових операцій.

2. Які контрольні механізми пропонує Женевська конвенція щодо поводження з військовополоненими?

- А) Міжнародний кримінальний суд;
- Б) Моніторингову місію ООН;
- В) Міжнародну комісію зі встановлення фактів;
- Г) Процедуру двостороннього розслідування.

3. Які з суб'єктів НЕ мають повноважень з контролю за дотриманням МГП в місцях тримання військовополонених?

- А) Міжнародний комітет Червоного Хреста;
- Б) Моніторингова місія ООН з прав людини;
- В) Місія експертів, створена за «Московським механізмом людського виміру» ОБСЄ;
- Г) Міжнародний кримінальний суд.

4. Кому за МГП дозволено відвідувати всі місця, де можуть знаходитися військовополонені?

- А) Військовій службі правопорядку;
- Б) Національній поліції України;
- В) делегатам Міжнародного комітету Червоного Хреста;
- Г) представникам Товариства Червоного Хреста України.

5. Військовополонений заявляє, що в таборі для військовополонених, де він перебуває, систематично порушуються його права, визначені Міжнародним гуманітарним правом. Він вимагає провести перевірку умов утримання. Який суб'єкт має право провести перевірку умов утримання військовополонених в таборі?

- А) Служба безпеки України;
- Б) Міністерство юстиції України;

- В) Військова служба правопорядку;
- Г) Національна поліція України.

Розділ 8. Відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права (5 тестових завдань)

1. Правосуддя перехідного періоду:

- А) забезпечує перехід від однієї моделі правосуддя до іншої;
- Б) забезпечує удосконалення системи міжнародних кримінальних судів;
- В) спрямовано на боротьбу з безкарністю у постконфліктному / поставторитарному суспільстві;

Г) впроваджується при реформі кримінального права.

2. Правосуддя перехідного періоду складається з чотирьох елементів:

А) права знати правду про перебіг подій збройного конфлікту; амністії; люстрації; постконфліктного врегулювання;

Б) права знати правду про перебіг подій збройного конфлікту; гарантій неповторення збройного конфлікту; заходів із відшкодування шкоди жертвам збройного конфлікту; притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні найтяжчих злочинів;

В) боротьби з дезінформацією; миротворчих операцій; заходів із відшкодування шкоди жертвам збройного конфлікту; амністії;

Г) створення комісій з люстрації; сталого розвитку; боротьби з корупцією; реформування кримінальної юстиції.

3. До найтяжчих міжнародних злочинів належать:

- А) воєнні злочини, найманство, злочин геноциду, злочини проти людяності;
- Б) воєнні злочини, тероризм, злочин геноциду, злочини проти людяності;
- В) злочин агресії; воєнні злочини, злочин геноциду, злочини проти людяності;

людяності;

Г) злочини проти людяності, воєнні злочини, піратство, злочин геноциду.

4. Де міститься найбільш повний сучасний перелік воєнних злочинів:

- А) у Женевських конвенціях про захист жертв війни 1949 р.;
- Б) у ст. 438 КК України;
- В) у Римському статуті Міжнародного кримінального суду;

Г) у Статуті Міжнародного Суду ООН.

5. Які з наведених дій є воєнним злочином:

- А) вбивство комбатантів супротивника;

- Б) порушення правил дорожнього руху на дорогах у зоні бойових дій;
- В) дезертирство в умовах збройного конфлікту;
- Г) умисне позбавлення військовополоненого або іншої особи, що охороняється, права на справедливе і нормальне судочинство.

Розділ 9. Документування воєнних злочинів (5 тестових завдань)

1. Який вид документування регламентовано Протоколом Берклі?
 - А) документування з онлайн джерел; документування на місці події; опитування свідків та потерпілих;
 - Б) тільки документування з онлайн джерел;
 - В) тільки офлайн документування;
 - Г) проведення слідчих дій прокурором.
2. До метаданих належать:
 - А) кількість знаків та слів;
 - Б) розмір файлу, дата та час його створення та формат файлу;
 - В) дата та час створення файлу та ПІБ автора;
 - Г) дата та час зйомки.
3. В чому сенс максимально швидкого збереження даних?
 - А) економія часу;
 - Б) це міжнародний стандарт якого потрібно дотримуватись;
 - В) швидке збереження допомагає бездоганно зафіксувати метадані;
 - Г) інформація в мережі підлана ризику знищення чи спотворення.
4. Які ситуації в контексті роботи ДКВС України потребують документування на місці події?
 - А) огляд установ ДКВС України, що звільнені від окупації;
 - Б) участь співробітників ДКВС України у бойових діях;
 - В) потрапляння співробітників ДКВС України в полон;
 - Г) утримання в установах ДКВС України військовополонених супротивної сторони
5. До даних, що підлягають фіксації під час відеозйомки на місці події, належать:
 - А) метеоумови та освітлення;
 - Б) опис події та інформація про свідків;
 - В) відомості про пристрій, що використовується; ім'я автора зйомки; дата та час зйомки;

Г) дані про те, куди завантажений файл.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ
(перелік питань для підготовки до екзамену)

1. На якому загальному принципі засновано міжнародне гуманітарне право?
2. Визначте та розтлумачте поняття «міжнародне гуманітарне право».
3. Як співвідносяться гуманність і військова необхідність?
4. У чому сутність основних принципів міжнародного гуманітарного права?
5. Яким є місце міжнародного гуманітарного права в системі міжнародного права?
6. Як міжнародне гуманітарне право співвідноситься з міжнародним правом прав людини?
7. Які є джерела міжнародного гуманітарного права?
8. У чому сутність мінімального гуманітарного стандарту?
9. Якою є структура міжнародного гуманітарного права?
10. Як забезпечується імплементація міжнародного гуманітарного права на міжнародному рівні?
11. Як забезпечується імплементація міжнародного гуманітарного права на внутрішньодержавному рівні?
12. У яких нормативно-правових актах імплементовані міжнародні зобов'язання України у сфері міжнародного гуманітарного права?
13. Що входить до матеріальної сфери застосування міжнародного гуманітарного права?
14. У чому полягає значення кваліфікації збройного конфлікту в рамках міжнародного гуманітарного права?
15. Якими є ознаки міжнародного збройного конфлікту?
16. Які джерела міжнародного гуманітарного права застосовуються до міжнародного збройного конфлікту?
17. Що входить до сфери застосування міжнародного гуманітарного права у часі?
18. Як кваліфікується агресія РФ проти України відповідно до міжнародного гуманітарного права?
19. Що входить до сфери застосування міжнародного гуманітарного права у просторі?
20. Якою є сфера застосування міжнародного гуманітарного права щодо осіб?
21. Хто є жертвами збройного конфлікту відповідно до міжнародного гуманітарного права?
22. У чому зміст правового статусу комбатантів?
23. У чому особливості правового статусу некомбатантів?
24. Який правовий статус мають військовополонені?
25. Який правовий статус мають цивільні особи?
26. Який правовий статус має персонал установ виконання покарань відповідно до міжнародного гуманітарного права?
27. Охарактеризуйте систему принципів і норм міжнародного гуманітарного права щодо ведення бойових дій.
28. Який має зміст та як застосовується принцип розрізнення щодо осіб?
29. Який має зміст та як застосовується принцип розрізнення щодо об'єктів?
30. У чому зміст поняття «військова ціль»? Які приклади його застосування ви можете навести?
31. Що таке «невибіркові напади» та чому вони заборонені?
32. Який має зміст та як застосовується принцип сумірності (пропорційності)?

33. Який має зміст і в чому особливості застосування принципу вжиття запобіжних заходів?
34. Охарактеризуйте евакуацію як реалізацію принципу вжиття запобіжних заходів відповідно до міжнародного гуманітарного права та нормативно-правових актів України, які регулюють проведення обов'язкової евакуації окремих категорій населення в разі введення правового режиму воєнного стану.
35. Наведіть умови та алгоритм проведення обов'язкової евакуації окремих категорій населення в разі введення правового режиму воєнного стану згідно із законодавством України.
36. Наведіть приклади та проаналізуйте дотримання норм міжнародного гуманітарного права у контексті обов'язку евакуації цивільного населення щодо персоналу установ виконання покарань та осіб, що відбувають покарання.
37. Наведіть приклади та проаналізуйте порушення принципів ведення бойових дій щодо установ виконання покарань, їх персоналу та осіб, що відбувають покарання.
38. Які є критерії заборони методів і засобів ведення військових дій?
39. Якою є мета заборони методів і засобів ведення військових дій?
40. Які ви знаєте заборонені засоби ведення військових дій та які нормативно-правові акти це регламентують?
41. Які методи ведення військових дій є забороненими?

42. Що таке «віроломство» відповідно до міжнародного гуманітарного права?
43. Які є ознаки режиму воєнної окупації?
44. Які джерела міжнародного гуманітарного права застосовні до режиму воєнної окупації?
45. Яким є статус незаконних органів окупаційної влади?
46. Якими є основні вимоги міжнародного гуманітарного права щодо захисту цивільного населення окупованої території?
47. У чому полягають зобов'язання держави-окупанта?
48. Які зобов'язання порушує РФ як держава-окупант на тимчасово окупованих територіях України?
49. Які має зобов'язання держава-окупант за міжнародного гуманітарного права щодо ув'язнених, засуджених та інтернованих цивільних осіб?
50. Які є вимоги міжнародного гуманітарного права щодо евакуації цивільного населення, заборони примусового переміщення та депортації цивільного населення?
51. Якими є наслідки примусового переміщення та депортації ув'язнених і засуджених державою-окупантом?
52. Яким є правовий статус і режим об'єктів та персоналу установ виконання покарань на тимчасово окупованій території?
53. Яким може бути алгоритм дій персоналу установ виконання покарань під час перебування на тимчасово окупованій території?
54. У чому є особливості застосування законодавства України про колабораційну діяльність?
55. Хто такий військовополонений?
56. Які основні нормативно-правові акти України регулюють питання правового статусу військовополонених?
57. Які основні органи державної влади України щодо поводження з військовополоненими?
58. Яке призначення та які повноваження Національного інформаційного бюро?
59. Якими є основні стандарти тримання військовополонених?
60. Чому стандарти тримання у полоні рядового складу і офіцерського відрізняються?
61. Якими є відмінності між облаштуванням дільниць і таборів для тримання військовополонених в Україні?
62. Яке призначення дільниць для тримання військовополонених?
63. Які кримінальні правопорушення вважаються «воєнними злочинами»? Наведіть приклади.
64. У чому особливості накладення кримінальних та дисциплінарних стягнень на військовополонених за міжнародним гуманітарним правом?
65. Які особливості має накладення дисциплінарних стягнень та забезпечення участі військовополонених у слідчих (розшукових) та інших процесуальних діях та судовому розгляді?
66. Які шляхи звільнення військовополонених під час триваючого збройного конфлікту визначає Женевська конвенція про поводження з військовополоненими 1949 р.?
67. Чому обов'язок репатріації військовополонених після завершення бойових дій є безумовним?
68. Якими є повноваження різних державних органів України щодо забезпечення обміну військовополоненого?
69. З яких документів складається справа військовополоненого для направлення на обмін?

70. Якою є мета полону?
71. Які основні міжнародні стандарти поводження з військовополоненими?
72. Які обов'язки мають працівники табору, які входять до комісії з приймання військовополонених?
73. Що таке карантин військовополонених і які заходи здійснюються протягом цього періоду?
74. До яких робіт залучаються/не залучаються військовополонені?
75. Яким є робочий час та час відпочинку військовополонених?
76. Які особливості оплати праці військовополонених?
77. У чому полягає міжнародний стандарт медичного забезпечення військовополонених?
78. З яких компонентів складається стандарт щодо харчування військовополонених?
79. Які є норми харчування військовополонених та від чого вони залежать?
80. Які види інтелектуальних та інших заходів змістовного дозвілля доречно організовувати у місцях тримання військовополонених?
81. Які застереження з позицій прав людини важливо враховувати при організації дозвілля військовополонених (під час релігійної, іншої інтелектуальної діяльності, щодо заходів збереження фізичного здоров'я)?
82. Якими є законодавчі правила підтримання зв'язку військовополонених з сім'єю та алгоритми їх реалізації в Україні?
83. Які загальні правила та обмеження встановлюються женецькими конвенціями щодо доступу відвідувачів до місць тримання військовополонених?
84. Які національні механізми контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права у місцях тримання військовополонених?
85. Як держави можуть здійснювати контроль за дотриманням міжнародного гуманітарного права на національному рівні?
86. Яка роль Міжнародного комітету Червоного Хреста у контролі за дотриманням МГП у місцях тримання військовополонених?
87. Яка роль держав-покровительок у контролі за дотриманням міжнародного гуманітарного права у місцях тримання військовополонених?
88. Чим відрізняються міжнародні та національні механізми контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права?
89. Чи можуть національні механізми контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права замінити міжнародні?
90. Яким чином Міжнародний комітет Червоного Хреста та держави-покровительки співпрацюють для забезпечення дотримання міжнародного гуманітарного права?
91. Які особливості контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права в дільницях та таборах для тримання військовополонених?
92. Якими принципами керуються у роботі Міжнародного комітету Червоного Хреста у контексті військовополонених?
93. Як держави-покровительки можуть впливати на ситуацію в таборах для військовополонених?
94. Чи можуть військовополонені звертатися до Міжнародного комітету Червоного Хреста або держав-покровительок за допомогою?
95. Які обставини можуть обмежувати ефективність механізмів контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права?
96. Як держави повинні реагувати на порушення міжнародного гуманітарного права у місцях тримання військовополонених?
97. Які головні проблеми виникають при застосуванні національних механізмів контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права?

98. Як Міжнародний комітет Червоного Хреста та держави-покровительки можуть розв'язувати проблеми, пов'язані з дотриманням міжнародного гуманітарного права?
99. Як можуть діяти військовополонені, якщо їх права порушуються?
100. Які виклики можуть виникнути при співпраці між Міжнародним комітетом Червоного Хреста та державами-покровительками?
101. Як держави можуть покращити свої механізми контролю за дотриманням міжнародного гуманітарного права?
102. Які додаткові міжнародні документи або конвенції допомагають у забезпеченні дотримання міжнародного гуманітарного права у місцях тримання військовополонених?
103. Які практичні заходи можуть бути виконані для підтримки дотримання міжнародного гуманітарного права у таборах для військовополонених?
104. Що таке перехідне правосуддя?
105. Які елементи, складові концепції перехідного правосуддя? Що є підставою міжнародно-правової відповідальності держав?
106. Які міжнародні договори встановлюють відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права?
107. Які норми міжнародного гуманітарного права визначають міжнародно-правову відповідальність держав?
108. Що таке «агресія» у контексті міжнародного права?
109. Які зобов'язання несе держава в разі вчинення міжнародно-протиправного діяння?
110. Які можливі форми відповідальності за порушення міжнародного гуманітарного права?
111. Які механізми створюються для відшкодування шкоди, завданої агресією РФ проти України і порушенням міжнародного гуманітарного права?
112. Яке призначення Реєстру збитків, завданих агресією російської федерації проти України?
113. Які параметри прийнятності заяв (претензій), що подаються до Реєстру збитків, завданих агресією російської федерації проти України?
114. Які є основні міжнародні злочини?
115. Які параметри юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо ситуації в Україні?
116. Які обмеження юрисдикції Міжнародного кримінального суду стосуються ситуації в Україні?
117. Що таке "воєнний злочин"?
118. Чим відрізняються воєнні злочини від злочинів проти людяності?
119. Чим відрізняються воєнні злочини від військових злочинів?
120. Чому потрібно створити спецтрибунал щодо злочину агресії проти України?
121. У чому переваги та недоліки окремих можливих форм створення спецтрибуналу щодо злочину агресії проти України?
122. Які є інструменти документування воєнних злочинів?
123. Як відбувається документування воєнних злочинів на місці події?
124. Які принципи мають бути дотримані при проведенні опитування?
125. Як має проводитись інтерв'ювання особи про воєнні злочини?
126. Для чого документувати воєнні злочини?

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

Міжнародні договори та законодавство України

1. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів, (Протокол I), від 8 червня 1977 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text
2. Інструкція про роботу відділів (груп, секторів, старших інспекторів) контролю за виконанням судових рішень установ виконання покарань та слідчих ізоляторів : Наказ Міністерства юстиції України від 8 червня 2012 року № 847/5. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0957-12?find=1&text=%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE#w1_1
3. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text
4. Конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text
5. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12 серпня 1949 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text
6. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12 серпня 1949 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152#Text
7. Кримінально кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III, зі змінами. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
8. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 року № 1129-IV, зі змінами. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>
9. Положення про Об'єднаний центр з координації пошуку та звільнення незаконно позбавлених волі осіб в районі здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій і Луганській областях : Наказ Служби безпеки України, Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України від 8 квітня 2019 року № 573/152/252. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0413-19#Text>

10. Порядок забезпечення речовим майном військовополонених, які тримаються в таборах для тримання військовополонених, дільницях для тримання військовополонених : Наказ Міністерства юстиції України від 30 квітня 2022 року № 1709/5. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0481-22#Text>
11. Порядок здійснення заходів щодо поводження з військовополоненими в особливий період : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2022 р. № 721. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/721-2022-%D0%BF#Text>
12. Порядок здійснення передачі військовополонених ворогів держави-агресору та звільнення оборонців України, які перебувають у полоні держави-агресора : Постанова Кабінету Міністрів України № 441 від 12 квітня 2022 року
13. Порядок проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 р. № 841. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/841-2013-%D0%BF#Text>
14. Порядок проведення обов'язкової евакуації окремих категорій населення в разі введення правового режиму воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2018 р. № 934. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/934-2018-%D0%BF#Text>
15. Порядок тримання військовополонених : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2022 року № 413. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2022-%D0%BF#Text>
16. Правила внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України : Наказ Міністерства юстиції України 14 червня 2019 року № 1769/5. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0633-19#Text>
17. Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань : Наказ Міністерства юстиції України 28 серпня 2018 року № 2823/5. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1010-18#Text>
18. Про визначення державного підприємства, яке виконує функції Національного інформаційного бюро : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 березня 2022 р. № 228-р. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/721-2022-%D0%BF#Text>
19. Про Військову службу правопорядку України у Збройних Силах України : Закон України від 7 березня 2002 року № 3099-III. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14#Text>
20. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15 квітня 2014 року, зі змінами № 1207-VII. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>.
21. Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України : Наказ Міністерства Оборони України від 23 березня 2017 року № 164. *Офіційний сайт Верховної Ради України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text>.

22. Про затвердження Порядку здійснення заходів щодо поводження з військовополоненими в особливий період : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2022 р. № 721. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/721-2022-%D0%BF#Text>
23. Про затвердження Порядку здійснення передачі військовополонених ворогів державі-агресору та звільнення оборонців України, які перебувають у полоні держави-агресора : Постанова Кабінету Міністрів України № 441 від 12 квітня 2022 року
№ 441. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/441-2022-п#Text>
24. Про затвердження Порядку маркування в особливий період будівель та споруд, транспортних засобів, які підпадають під дію норм міжнародного гуманітарного права, відповідними розпізнавальними знаками (емблемами) : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2022 року № 1199. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1199-2022-%D0%BF#Text>.
25. Про затвердження Порядку тримання військовополонених : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2022 року № 413. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/413-2022-%D0%BF#Text>
26. Про попереднє ув'язнення : Закон України від 30 червня 1993 року № 3352-ХІІ, зі змінами. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3352-12#Text>
27. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
28. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 березня 2021 року “Про Стратегію деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя” : Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 117/2021. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/117/2021#Text>.
29. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 жовтня 2021 року “Про Стратегію інформаційної безпеки” : Указ Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text>.
30. Про Товариство Червоного Хреста України : Закон України від 28 листопада 2002 р. № 330-IV. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-15#Text>.
31. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР : станом на 31 березня 2023 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр#Text>
32. Про утворення Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2022 року № 257. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/257-2022-%D0%BF#Text>

33. Про утворення Міжвідомчої комісії з питань застосування та реалізації норм міжнародного гуманітарного права в Україні : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2017 р. № 329. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-2017-%D0%BF#Text>
34. Резолюція CM/Res(2023)3 про укладення Розширеної часткової угоди щодо Реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України : ухвалено Комітетом міністрів 12 травня 2023 року на 1466-му засіданні заступників міністрів. *Офіційний сайт Ради Європи*. URL: <https://rm.coe.int/cm-res-2023-3-ukr/1680ac1d39>
35. Римський статут Міжнародного кримінального суду : Статут Міжнар. судів від 17 липня 1998 року : станом на 16 січня 2002 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text .
36. Тимчасовий порядок тримання осіб, засуджених до обмеження волі, у виправних колоніях Державної кримінально-виконавчої служби України : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 березня 2022 р. № 320. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/320-2022-%D0%BF#n9>
37. 35. UN Doc. A/RES/3314(XXIX). Definition of Aggression : resolution adopted by the General Assembly UN of 14.12.1974. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/190983>
38. UN Doc. A/RES/ES-11/5. Furtherance of remedy and reparation for aggression against Ukraine : resolution adopted by the General Assembly UN of 14.11.2022. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/3994481>
39. UN Doc. S/16962. Prisoners of war in Iran and Iraq : report of a mission dispatched by the secretary-General, January 1985. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/77555>

Література та інформаційні ресурси

1. Аналітичний звіт “Невидимі жертви війни: люди в місцях несвободи”. Київ : Громадська організація “Fight For Right”, 2023. URL: https://ffr.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/Analitychnyj-zvit_Nevydymi-zhertvy-vijny_lyudy-v-mistsyah-nesvobody_web.pdf
2. Аналітичний звіт за результатами моніторингу стану дотримання прав осіб, які утримуються в установах Державної кримінально-виконавчої служби України. Київ : ГО «Український інститут з прав людини», 2022. URL: <https://notorture.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/%D0%90%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82-2022-%D1%80.pdf>
3. Базове дослідження із застосування правосуддя перехідного періоду в Україні : моногр. / заг. ред.: А. П. Бущенко, М. М. Гнатівський. Київ : РУМЕС, 2017. 592 с.
4. Вивчаючи міжнародне гуманітарне право : навч.-метод. посіб. 2-ге вид. / О. Войтенко, М. Єлігулашвілі, О. Козорог, Т. Короткий, В. Потапова, О. Стокоз, Н. Хендель ; за заг. ред. радника президента Товариства Червоного Хреста України з міжнародного гуманітарного права, к.ю.н. Т. Короткого. Київ, УГСПЛ; Одеса : Фенікс, 2021. 268 с. URL:

https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2021/09/MGP_4_3.pdf

5. Вивчаючи міжнародне гуманітарне право. *Курс Prometheus: IHLAW101*. URL:

https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+IHLAW101+2021_T3/cour

6. Гловюк І. В., Тетерятник Г. К. Питання унормування належної правової процедури кримінального процесуального забезпечення обміну військовополонених. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 8. С. 478–483. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-8/109>

7. Годжек Я. С. Діяльність міжнародних неурядових організацій щодо забезпечення статусу військовополонених. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 12. С. 496–499.

8. Дрьоміна Н. В. Юрисдикція міжнародних кримінальних судів і трибуналів : моногр. Одеса : Фенікс, 2006. 223 с.

9. Збірник основних джерел міжнародного гуманітарного права, що застосовуються у міжнародному збройному конфлікті, спровокованому збройною агресією російської федерації : для юристів системи Міністерства оборони України / укл.: І. Заворотько, Т. Короткий. Київ ; Одеса : Фенікс, 2023. 556 с.

10. Звичаєві норми міжнародного гуманітарного права / передм.: Т. Р. Короткий, Є. В. Лук'янченко ; вступ. стаття М. М. Гнатовський. Одеса : Фенікс, 2017. 40 с. URL: http://fsfr.org/wp-content/uploads/2017/06/Zvich_Normi.pdf

11. Злочинна колаборація в умовах збройної агресії : практич. порадник з кримінально-правової оцінки та розмежування / за заг. ред. В. В. Малюка. Київ : Алерта, 2023. 312 с.

12. Капліна О. Як обміняти військовополоненого армії РФ, якщо його підозрюють у скоєнні воєнних злочинів? *Українська Гельсінська Спілка з прав людини*. URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/yak-obmynaty-viyskovopoloneno-ho-armii-rf-iaksh-cho-yoho-pidozriuiut-u-skoienni-voiennykh-zlochyniv/>

13. Кіккас М. Документування воєнних злочинів. *Youtube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=qe07VmXXOTQ>

14. Класифікатор імовірних порушень прав людини у місцях несвободи за міжнародним гуманітарним правом. *Департамент з питань виконання кримінальних покарань*. 2022. URL: <https://me-qr.com/mobile/pdf/11244880>

15. Коментар 2020 року до Женевської конвенції III про поводження з військовополоненими. URL: https://ihl-databases.icrc.org/en/ihl-treaties/gciii-1949/article-13/commentary/2020#_ToC42436486

16. Кориневич А., Короткий Т. Перехідне правосуддя для України: Per aspera ad astra. *Право України*. 2020. 12. С. 129–149

17. Кориневич А., Короткий Т. Спеціальний трибунал щодо злочину агресії проти України: realpolitik проти невідворотності покарання за злочин агресії. *Український часопис міжнародного права*. 2022. № 2. С. 33–42

18. Короткий Т. Як побудована та функціонує в Україні державна система поводження з військовополоненими. *АрміяІнформ*. 7 березня 2023 р. URL:

<https://armyinform.com.ua/2023/03/07/yak-pobudovana-ta-funkcionuye-v-ukrayini-de-rzhavna-systema-povodzhennya-z-vijskovopolonenymy/>

19. Короткий Т., Заворотько І. Відео з російськими військовополоненими: порушення гуманітарних норм чи наявність “значного суспільного інтересу”? *Zmina*. 1 квітня 2022 р. URL: <https://zmina.info/articles/video-z-rosijskymy-vijskovopolonenymy-porushennya-gumanitarnyh-norm-chy-nayavnist-znachnogo-suspilnogo-interesu/>
20. Короткий Т. Р. Відеолекції. Що таке Міжнародне гуманітарне право. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=z3L1FQJTWbc>; Як, де й коли діє МГП. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=M-O-vydIA18>; Принципи МГП. URL: <https://cutt.ly/KLIIsIDQ>; Заборонені методи та засоби ведення воєнних дій. URL: <https://www.facebook.com/Ugspl/videos/552277889925319>
21. Красникова А. В. Імплементация международно-правовых норм в национальное законодательство государств : учеб. пособ. Херсон : ОЛДИ-ПЛЮС, 2014. 192 с.
22. Лисик В. М. Держави-покровительки та їх роль в імплементатії міжнародного гуманітарного права. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 2. С. 303–306. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/23555>
23. Мельцер Н. Міжнародне гуманітарне право. Загальний курс. Київ, 2021. 398 с. URL: <https://blogs.icrc.org/ua/wp-content/uploads/sites/98/2021/05/Nils-Melzer-Comprehensive-introduction-to-IHL-UKR.pdf>
24. Міжнародне гуманітарне право. Посібник для юриста / М. М. Гнатовський, Т. Р. Короткий, А. О. Кориневич, В. М. Лисик, О. Р. Поєдинок, Н. В. Хендель ; за ред. Т. Р. Короткого. Київ – Одеса : Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс, 2017. 145 с. URL: https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2017/03/WEB_01-2.pdf
25. ООН, 2023. 20 с. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/coiukraine/A_HRC_52_62_UA.pdf
26. Основні документи міжнародного гуманітарного права : зб. документів / укл. Робочою групою щодо виконання норм міжнар. гум. права та участі у наданні правових послуг Сил територ. оборони ЗСУ та ГО «Укр. правова консулт. група». Київ ; Одеса : Фенікс, 2023. 388 с.
27. Пашковський М. І. Обмін осіб як військовополонених та кримінальне провадження: аналіз перших судових рішень. *Актуальні проблеми нормативно-правового визначення статусу військовополонених* : матер. міжвідом. наук.-практ. конф., м. Одеса, 10 листоп. 2022 р. / ред.: С. С. Чернявський, Є. Ю. Бараш, В. В. Корольчук. Київ, 2022. С. 110–115.
28. Пашковський М. І. Проблемні питання регламентації в КПК України співробітництва з Міжнародним кримінальним судом. *Кримінальна юстиція в Україні: реалії та перспективи* : матер. Круглого столу, м. Львів, 23 верес. 2022 р. / упоряд.: І. В. Гловюк та ін. Львів, 2022. С. 205–210.
29. Пашковський М. Кримінальне провадження щодо військовополонених: у чому особливість?. *Сайт про кримінальну юстицію простою і зрозумілою мовою* – *JustTalk*. URL:

<https://justtalk.com.ua/post/kriminalne-provazhennya-schodo-vijskovopoloneni-h-omu-osoblivist>

30. Репецький В. М., Лисик В. М. Міжнародне гуманітарне право. Київ : Знання, 2007. 467 с.
31. Теорія та практика міжнародного кримінального права / Н. А. Зелінська та ін. ; ред. Н. А. Зелінська. Одеса : Фенікс, 2017. 581 с.
32. Україна VS росія: юридична боротьба в ЄСПЛ за притягнення країни-агресорки до відповідальності за порушення прав людини. *Офіційний сайт Міністерства юстиції України*. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/ukraina-vs-rosiya-yuridichna-borotba-v-espl-za-pri-tyagnennya-kraini-agresorki-do-vidpovidalnosti-za-porushennya-prav-lyudini>
33. Управління ООН з прав людини в Україні презентувало доповіді щодо поводження з військовополоненими та загальної ситуації з правами людини в Україні. *Україна*. URL: <https://ukraine.un.org/uk/224744-управління-оон-з-прав-людини-в-україні-презенту-вало-доповіді-щодо-поводження-з>
34. Berkeley Protocol on Digital Open Source Investigations. *OHCHR*. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/2022-04/OHCHR_BerkeleyProtocol.pdf
35. Register of damage for Ukraine - human rights and rule of law. *Human Rights and Rule of Law*. URL: <https://www.coe.int/en/web/human-rights-rule-of-law/register-of-damage-for-ukraine>
36. The ICRC's mandate and mission. *International Committee of the Red Cross*. URL: <https://www.icrc.org/en/mandate-and-mission>
37. Transitional justice and economic, social and cultural rights (HR/PUB/13/5). United Nations : United Nations publication, 2014. 66 p. URL: <https://www.ohchr.org/en/publications/special-issue-publications/transitional-justice-and-economic-social-and-cultural>
38. Treatment of prisoners of war and persons hors de combat in the context of the armed attack by the Russian Federation against Ukraine. 24 February 2022 to 23 February 2023 : Report of the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights from 24 February 2023. *OHCHR*, 2023. 40 p. URL: <http://surl.li/fukkp>